

beremo: „odreši nas od zlega; beli Krajnci še dan današnji molijo: „odreši nas od zla; tudi v novem „katekizmu za male šole“ (na Dunaji 1850) smo brali: „kaj je hudo ali zlo;“ — kaj da je „zlodej,“ je po celem Slovenskem dobro znano. — Temu vkljub pa v časopisih in knjigah beremo zlo v pomenu močno ali jako, sehr, überaus. Ta pomen besede „zlo“ se menda ne da nikakor opravičiti, toraj ga tudi mi napakam prištevamo, in njegovo rabo odsvetujemo. Namesto „zlo se govori“ pišimo rajši: močno, jako, mnogo, povsod, — govorimo: jako me veseli, hiša je silno velika itd. Beseda „jako“ se sploh premalorabi; čeravno ilirska, seže vendar dalječ v slov. zemljo, je lepa in povsod razumljiva, in saj tudi bolj neznane ilirske besede, na priliko paliti, dospeti, karati, krasno itd. večkrat beremo. Koliko ilirskih besed pa najdemo tudi, na priliko, v poezijah našega slavnega Koseskiga. Popolnoma imamo toraj namesto v pomenu „sehr“ napčniga zlo pisati jako. — Tako najdemo tudi besedo „kupec“ v pomenu Handelsmann. Ta beseda je scer dobra, toda ona pomeni 1) ein Häuflein, acervulus; 2) Käufer. Velik razločik pa je med Handelsmann in Käufer. Prav bi bilo, da se besede „tergovec“ za Handelsmann poprimemo, saj so terg, teržiti, teržen dan po celem Slovenskem znane besede.

Slovansko slovstvo.

Perva polovica slovensko-nemškega dela „popolnega ročnega slovarja slovenskega in nemškega jezika,“ na svetlo danega od g. Antona Janežiča je dokončana, in se dobiva v vsih bukvarnicah. Zadnja polovica bo kmalo sledila. Celo hvalevredno delo bo lepa pripomoč Slavencam in Nemcam, ki imajo z slovenskim jezikom opraviti.

Slovica serbsko-ilirskega jezika za decu v Dalmaciji i družih državah jugoslavjanskih složena i izdana od Andrija Barica je prišla u Spletu na svetlo. Jako jasno pisano delo priporoča razlaga slovica u uprašanjih in odgovorih, mladini prav razumljivih.

Slovenskije pohladi na vedi, umenja a literaturu, vredovani od Miloslava Jožefa Hurbana v Hibokim pri Senici (tiskani v Skalici bojo začeli zopet izhajati 25. dan t. m. v mesičnih zvezkih; cena predplačila za 9 zvezkov znese 4 goldinarje sr. Naročila z natanjnim imenom naročnika in njegoviga stanovanja se pošlejo v frankiranih pismih na ekspedicijo „Slov. pohladov“ v Skalici na Slavenskim, poslednja pošta Senica.

Slavni arhivar g. Ivan Kukuljevič Saksinski je dogotovil delo pod naslovom „Životopisi ilirskih umetnikah.“

Slavni Šafařik pripravlja primerjavno slovnico vsih znanih jezikov za natis.

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Celja. Zima, ravno ne prehuda, je minula; prihaja mila pomlad v lepo zeleni obleki, s cveticami ovenčana ter zbuduje iz dolziga spanja naravo vesolno, in tudi — serca človeške. Nekiga hudodelnika oterpnjena vést, in več let oglušena, se je zdaj zbudila, ali sama po opominjanju duhovskega pastirja. Pred nekimi 14 leti namreč je tukajšni tergovec, gosp. M. pokraden bil. Ponoči so prederli v njegovo štacuno tatovi — več jih je bilo — ter veliko blagá in gotovine odnesli. Tergovec je bil zlo poškodovan. Ščasa ma je nesrečo svojo nekoliko pozabil — kar pred nekimi dnevi pismice dobí s priloženimi 100 goldinarji vred. Pisal mu je frater D. iz frančiškanarskiga samostana u Ljubljani, „da mu je neznan človek 100 gold. pri-

nesel, ter poprosil, te denarje gospodu M. u Celje poslati, kateri naj jih za svojo lastnino vzame.“ — Dolgo je spala vést neznaniga hudodelnika, vunder se je zbudila storjeno krivico popraviti! Hvala in blagorčastitim gospodam duhovnikom, ki sebi izročene ovčice takó na dobro ravnaajo! J. Š.

Iz Celovca. C. k. nadsodija za Koroško in Krajnsko kronovino je naznanila, da 2. versta porotnih sodb se bo začela v Ljubljani 19. majnika, v Celovcu 10. rožnika, v Novim mestu pa 30. rožnika. Tačas bo Ljubljanski porot predsednik c. k. nadsodije svetovavec gosp. Mih. Kozjek, njegov namestnik g. Anton Schmalz, svetovavec c. k. dež. sodnije; — v Celovcu bo predsednik svetovavec c. k. nadsodije gosp. Franc de Pretis od Lagnodo, njegov namestnik gosp. Jožef Šwab; — v Novim mestu nadsodnije svetovavec g. Dr. Luka Lužan; njegova namestnika bota g. Jožef žl. Scheuchenstuel predsednik deželne sodije v Novim mestu, in pa g. Bernhard Rath svetovavec dež. sodije.

Novičar iz Krajskiga.

Iz Ljubljane. Župana imamo. Presvitli cesar so izvoljeniga župana g. dr. Burgerja 11. dan t. m. poterdili. — Dva večera zaporedama so se v gledišu pretekli teden slovenske pesmi péle, med nekterimi so nektere tako dopadle, da so se mogle ponavljati. Peli so jih tabart prvi gledišni pevoigravci in pevoigravke, med kterimi so se pevec „Popótnika,“ pevka pesmi „Moje jutro,“ pevec mične pesmice „Pod oknam,“ in pevka pesmi „Kje dom je moj“ nar bolje obnesli. Žal nam je bilo, da si je naš rojak, dobro znani pevec g. Š. „Zapušeno“ izvolil, ki je za petje v gledišu brez vse cene. — Ker se je g. Mihael Ambrož opravilstvu v c. k. deželni komisii za odvezo zemljiš odpovedal, bo 20. maja t. l. dopoldne pri c. k. okrajnim poglavarstvu v Ljubljani nova volitev po predpisu 3. oktobra 1849. — V zboru Ljublj. kupčijske in obertnijske zbornice 4. t. m. je bil med družimi rečmi tudi dopis c. k. ministerstva kupčije prebran, kterimu so bili priloženi nasveti g. dr. Hahna, c. k. namestivniga konsula v Jarini, kako bi se tudi iz Krajskiga kupčija s železnino, zlasti s podkovami, podkvenimi žebli i. t. d. v severno in južno Albanijo (na Turškim) osnovala. Sklenjeno je bilo, te nasvete rudarijam v Železnike, Kropo, Krajnsko goro i. t. d. v predark poslati. — Ponoči od pondelka na torek je pobegnilo 6 vojakov, arestantov iz jetnišnice na gradu; posteljne kôce in rijuhe so nek skup zvezali in se po njih iz svojiga staniša po zidu spustili. Dva nista delječ prišla, ker so ju že poleg pokorivne delavnišnice vjeli.

Iz Dolenskiga 8. aprila. Léta 1848, ko so se ljudem šole priporočevale, se je med drugim tudi v misel vzelo, de bodo zdaj šole veči važnost imele, ker se bo moglo po cesarski postavi tudi v kanclijah slovensko pisati slovenskim kmetam. Zlo radi so starši svojim decam v šolo hoditi privolili, ker so mislili, de bo branje in pisanje slovenskiga posebno potrebno vsacimu kmetovavcu. Alj žali Bog! zdaj se že sliši tu in tam glas: Ko bi se moj otrok nemsko naučil, bi ga dal v šolo, ker pa le vse slovensko v šoli imajo, naj pa raji doma ostane; saj se ne naučí, de bi še en cgelje, iz kanclije poslan, prebral; slovensko brati ga pa doma naučim.“ In tako se šola zanemari. Nesrečna nemškutarija! ki je že toliko nezreliga sadú rodila in zadostno učí, de za slovenskiga kmeta ne veljá si ž njo glave ubijati, ker je čas dveh let prekratek za kmečkiga otroka, si nemšino tako prisvojiti, de bi jo govoriti in pisati znal, ker vidimo, de se še odrašenim

in omikanim ljudem kader nemško govoré, če so se tudi 16 let v šolah nemščine učili, dostikrat spodtika. Poslušajte! kaj pri zanemarjenih slovenskih šolah nemškutarija premore! Ni dolgo, kar smo to le povabilo v roke dobili:

„Sr. Hochwollgeboren, dem Herrn, Herrn u. S. w. Bessisser das Hrschft N. — Richtar und Burgarmaister, erklärt, De v četertek, tuje ta 6. tejga Mejsca prideta v Kralevz za meje vgenit in Melnike postavit Jest mislim ob anih devetih al desetih bomo že tam. O. am 3. Marz 1851. Gehorsamster Fr. G.“

To je sad naših šol, de se v njih noben jezik ne naučí! Pa čudno je, de še zvedeni in učeni gospodje ne nehajo od prida tako osnovanih ljudskih šol vùn in vùn trobiti! Strašna slepota! —

Novičar iz mnogih krajev.

Konec tega mesca se bojo cesar na Horvaško podali. — Po ukazu cesarjevim se mora vsak častnik (oficir) o enim letu jezik svojiga regimenta naučiti; konec leta se morajo cesarju gotove spričbe v tem predložiti. — Novinci (rekruti) pri pešnih regimentih se po novim ukazu vojaškiga ministerstva prihodnjic ne smejo več domú pušati, dokler niso popolnoma izurjeni v vojaških rečéh. — Sliši se, da se bo število vojakov začasno pri vsaki kompaniji tako pomanjšalo, da bo kompanija povsod le iz 60 mož obstala, na Laškim pa iz 100 mož. — C. k. minister denarstva je razglasil v Dunajskim vradnim listu račun dohodkov in stroškov celiga našiga cesarstva o preteklim letu 1850. Vsi dohodki na davkih, rednih in izrednih odrajtvilih i. t. d. skupej so znesli to leto 191 milijonov 296.457 gold.; — tedaj za 41 milij. 679.325 gold. več, kakor v letu 1849. Stroški za poplačevanje deržavniga dolgá, za cesarski dvor in za potrebe vsih ministerstev so znesli 268 milij. 458.080 gold. Med temi je bilo izdano za redne stroške 176 milij. 304.722 gold., za izredne pa 92 milij. 153.358 gold.; tedaj so redni stroški memo leta 1849 za 17 milij. 658.629 gold. poskočili. neredni pa se za 38 milij. 668.597 gold. pomanjšali. Skupej so se stroški ponizali za 22 milij. 9068 gold. Ako se primerijo vsi dohodki z vsimi stroški, se vidi, da so v letu 1850 stroški za 77 milij. 161.623 gold. presegle dohodke. Ministerstvo vojaštva in ministerstvo kupčijstva in cesarskih zidarij (za železnice i. t. d.) ste imele nar več stroškov; ministerstvo vojaštva 124 milij. 87623 gold. ministerstvo kupčijstva pa za 28 milij. 777.157 gold. — Nemške zadeve so mende še tam, kjer so o začetku bile. Pruska vlada se vsaki dan spreminja, kakor veter potegne. Kaj Angleška in Francoska vlada zastran vstopa celiga avstrijanskiga cesarstva v nemško zavezo mislite, se še nič prav ne vé. — Veči del v razstavo poslaniga avstrijanskiga blaga je že v Londonu; 4 velike poslopja so za to blago odločene; mizarji in tesarji, ki so nalaš zato iz Dunaja v London prišli, delajo v teh poslopih priprave za razstavo blaga. — Na Rimskim se vsak dan več sliši od roparskih trum, ki se po deželi klatijo. — Iz mnogih krajev Ogerskiga se slišijo pritožbe zavolj pomnoženja divjačine, ktera pomnožitev se zastanemu lovstvu pripisuje. Pri nas je ravno narobe. — Že so začeli novičarji od letašnjiga sončniga mraknjenja govoriti, ki bo 28. maliga serpana skorej po celim svetu vidljivo in zavolj dolziga terpeža enako tistimu, ki je v letu 1702 celo Evropo s silnim strahom navdalo; gledé na temoto bo mraknjenje tako, kakorsno je bilo pred 9 leti. Začelo se bo 13 minut čez eno popoldne in jenjala bo 33 minut čez pet — terpelo bo tedej čez 4 ure; pri nas bo začetek 20 minut čez tri, konec bo 22 minut

čez pet. Nemški časopisi prerokujejo, da bo taka tema, da se bojo zvezde na nebu prikazale, živina bo ostermela, tiči vsi zbegani okoli letali, ribe se pa na dnu vodá podale, čebele v panjove pobegnile i. t. d. Človek, ki bi tega prikazka naprej ne zvedel, bo mislil, da se bliža sodnji dan. Potrebno bo tedej, da bojo duhovni gospodje in učitelji ljudstvo poprej v tem podučili. — G. knezoškof Lavatinski so na svilto dali „duhovsko-pastirski glas velke nesreče varvati ljube Slovence, v katerim z gorečo besedo svarijo pijančevanje s žganjem, ki se je jelo (kakor povsod) tudi na Štajarskim razširjevati.

Popravitik.

V „premišljevanju porotnih sodb“ (list 14.) stoji, da je gosp. predsednik besede nemškiga zapisnika v Krajnji „ich wollte das Kind bei Seite schaffen“ takole prestavil: „V Krajnji si pa rékla, da si mislila otroka umoriti.“ Čeravno je zatožena v Ljublj. poroti stanovitno tajila, da ona ni nikdar in nikjer od namena umora govorila, smo se vunder z lastnimi očmi prepričali, da v Krajnskem zapisniku večkrat zapisano stoji: „ich wollte das Kind umbringen.“ Gosp. predsednik je tedaj gledé na Krajnski nemški zapisnik prav govoril, ko je zatoženi namen umora oponosil.

Opomba

zastran „živinozdravništva.“

Pervi del živinozdravništva, to je, nauk podkovanja vprežne živine in ozdravljanja kopitnih bolezin je dokončan in je že vès v rokah g. naročnikov, razun tistih, ki živinozdravništvo po pošti dobivajo, katerim se bo poslednja pola in ena četert čez po pošti še le danes s prvo polo 4. dela živinozdravništva vred zato poslala, da se jim poštnina za omenjeno četert pôle prihrani, ki težo lista čez 1 lot preseže.

Gosp. naročniki, prejemši od g. dr. Strupita pisani „nauk spoznanja in ozdravljanja vunajnih in znotrajnih bolezin kónj, govéd, ovác, kóz, prešičev in psov,“ se bojo morebiti začudili na čelu glavniga lista besede „četerti del živinozdravništva“ brati. To je pa takole:

Posamesne razdelke živinozdravništva sva z g. dr. Strupitam tako v red djala, da sledijo eden za drugim tako, kakor je eden družimu v podlago in za dostojno razumnost potreben. Ker je podkovstvo, tako rekoč, poseben razdelk živinozdravništva, sva ga v prvo versto postavila. Sledeči 2. in 3. del bo učil poznanje živinskiga trupla in telesnih opravil. Ker pa so želje po nauku „bolezní ozdravljanja“ tako splošne in očitne, sva preskočila tačas 2. in 3. del, in 4. del pred 2. in 3. izdajati začela. Po tem bo sledil 5. del, to je, nauk pri porodih domače živine, in po tem še le, ko bojo ti za vsakdanje potrebe važniši nauki končani, bojo sledili tisti deli, ki so zaostali, ki se pa s že na svitlo danimi vjemajo tako, da vsi skupej še le doveršijo živinozdravništvo popolnoma.

Naj tedaj ta nerednost v izdajanju posamesnih razdelkov nikogar ne moti, ki si bo dal celo knjigo skup zvezati, ker po doveršenim celim delu bo imel nauke poredama.

Nadjamo se marveč, da bo tako izdajanje živinozdravništva g. naročnikom prav po volji, zato ker bojo po tem takim tiste nauke, ktere nar bolj potrebujejo, tudi narpoprej v roke dobili.

Na vprašanje, ktero smo od več strani prejeli: ali se še naročila na živinozdravništvo jemljejo, odgovorimo, da še. Vredništvo.